

PARÁDI József Csendőrség-történeti kiállítások

Magyarország területére kiterjedően három ízben hoztak létre csendőrséget. Először 1849-ben a neoabszolútizmus keretében a HABSBERG birodalmi csendőrséget, majd 1881-ben a Magyar Szent Korona országaira kiterjedő hatállyal a Magyar Királyi Csendőrséget, végül pedig 1919-ben szervezték újjá a Tanácsköztársaság által megszüntetett Magyar Királyi Csendőrséget. A magyarországi csendőrségeket három ízben oszlatták fel. 1867-ben, mivel a magyar kormány nem kívánta átvenni a magyar hazafiak üldözésében tevékenyen résztvevő HABSBERG birodalmi csendőrségnek a Magyar Szent Korona alá tartozó területeken állomásozó csapatait. 1919-ben, amikor a Tanácsköztársaság — a szovjet proletárdiktatúra mintáját követve — valamennyi magyar rendvédelmi testületet egy szervezetbe, a Vörös Őrségbe olvasztott. 1945-ben, amikor a magyarországi pártállam kiépülésének a kezdetén oszlatták fel a testületet, mint a régi rend — azaz a polgári magyar állam — legszilárdabb támaszát. A Magyarországon működő csendőrséget mindhárom alkalommal deklaráltan a közrend és a közbiztonság megszilárdítása érdekében állították fel és mindhárom alkalommal deklaráltan politikai megfontolásokat követve szüntettek meg.

A magyar rendvédelem részének kizárólag a Magyar Királyi Csendőrség tekinthető. A HABSBERG birodalmi csendőrség is része ugyan a magyar rendvédelemnek, de csak abban az értelemben, hogy Magyarországon a magyar nemzetet sanyargatta egy idegen elnyomó hatalom érdekében, amely kezdetben még a magyar nemzetet is fel szerette volna számolni.

Míg tehát a HABSBERG birodalmi csendőrség olyan hatalom érdekeit szolgálta, amely összekapcsolta a polgárosodás elősegítését és védelmét a magyar nemzet felszámolására irányuló igyekezetével, addig a Magyar Királyi Csendőrség magyar nemzeti szervezet volt, amely a magyar polgári rend egyik leghatékonyabb szervezeteként működött.

1945-ig a társadalom egésze — a bűnözők kivételével — elégedett volt a szervezettel. A korabeli államvezetés szuperlatívuszokban vélemezte a testület tevékenységét. Magyarország szovjet megszállását követően azonban változás állt be a testület megítélését illetően. A ROSENFELD (RÁKOSI) Mátyás által vezetett KMP, MKP, majd MDP elnevezésű kommunista párt ugyanis a hatalom átvételére törekedett. Erre számára lehetőséget biztosított a Kárpát-medence szovjet érdekszférába kerülése. A kommunista párt azonban törpe kisebbségben volt. Ezért dolgozták ki és alkalmazták az úgynevezett szalámi taktikát, melynek során a kommunisták által vezetett baloldal mindig a jobboldal egy ré-

szét támadta csak egyszerre. Úgy szeletelték fel és semmisítették meg a magyar jobboldalt, mint ahogyan a szalámit szeletelik. E folyamatnak volt az egyik első áldozata a Magyar Királyi Csendőrség, mivel a ROSENFELD (RÁKOSI) Mátyás által vezetett kommunisták a csendőrséget alkalmatlannak tartották arra, hogy az általuk megvalósítani kívánt magyar pártállam viszonyai közé integrálják a testületet. E feladatra alkalmasabbnak találták a Magyar Királyi Rendőrséget. Ezért a megszüntetett csendőrség helyébe az átkeresztelt és átszervezett rendőrséget léptették, amelynek a csendőrségtől átvett kibővített feladatköréhez mérten megnövelt létszámát a kommunista párt szimpatizánsai köréből delegált személyekkel töltötték fel. Ily módon vált a polgári magyar állam hagyományosan kétpólusú — a csendőrség és a rendőrség szervezetén nyugvó — rendvédelmi modellje egypólusúvá. Az új rendvédelmi modellben a rendőrség vált a meghatározó szervezetté, amely pedig kizárólag a ROSENFELD (RÁKOSI) Mátyás által vezetett párt befolyása alatt állt.

E történelmi tényeket formálta át a pártállami propaganda oly módon, hogy a Magyar Királyi Csendőrség feloszlását az a testületnek a magyar zsidóság deportálásában való részvételével próbálták megokolni. Ezen téves állítás alátámasztására pedig az 1690/1945.ME.r.-et citálták. Ez az állítás azonban legalább két okból hibás. Egyrészt az 1690/1945.ME.r. szövegében szó sem esik a testület deportálásban való részvételéről. Másrészt a magyar zsidóság deportálásában lényegében valamennyi korabeli rendvédelmi testület részt vett, mint ahogyan a deportálás elleni tevékenységben is megtalálhatók voltak valamilyen formában az összes korabeli magyar rendvédelmi testületek tagjai.

A Magyar Királyi Csendőrségnek a deportálás egyedüli kivitelezőjeként való feltüntetésének téveszméje azonban — a pártállami propaganda és e propaganda maradványait oltalmazók tevékenysége nyomán — élénken élt és ma is él a magyar köztudatban. Ez a körülmény a legfőbb akadálya annak, hogy a testület múltjának objektív történelemszemléleten nyugvó bemutatására sor kerülhessen.

Ez a szellemi háttér idézte elő, hogy a pártállam időszakában a Magyar Királyi Csendőrség történetét bemutató két gyűjtemény maradványai — amelyek a II. világháború viszontagságait túléltek — szörényszálán eltűntek. A Magyar Királyi Csendőrség történetét bemutató két szép kiállítás — melyeket a két világháború közötti időszakban hoztak létre — megtekinthető volt Magyarországon 1945-ig. Egyrészt a Hadtörténeti Intézet és Múzeumnak — korabeli elnevezéssel Hadimúzeumnak — volt egy gazdag csendőrség-történeti gyűjteménye. Másrészt a Magyar Királyi csendőrségnek volt Szombathelyen a kerület-parancsnokság épületében ugyancsak gazdag csendőrség-történeti gyűjteménye.

A pártállam időszakában a retorziók veszélye miatt magánszemélyek és intézmények egyaránt szabadulni igyekeztek a csendőrség-történeti emlékektől. A nyugatra emigrált csendőrök azonban összegyűjtötték és kiállításba szervezték — a Magyar Királyi Honvédség nyugatra szakadt fegyvernemei személyi állományának tevékenységéhez hasonlóan — a magukkal vitt felszerelési tárgyakat. Ez a csendőrség-történeti kiállítás — melynek idővel a torontói Magyar Ház nyújtott otthont — a rendszerváltást követően hazatért. A hazatért anyagot pedig a Hadtörténeti Intézet és Múzeum fogadta be.

Ezzel azonban sajnálatos módon nem rendeződött a gyűjtemény megtekinthetőségének a sorsa. Korábban a két kontinens közötti hatalmas távolság és a lezárt magyar határok akadályozták meg a magyar népszerűséget abban, hogy a gyűjteményt megtekintse. A hazatérést követően pedig összesen két-három alkalommal hat-kilenc hónapos időtartamú kiállítások formájában volt megtekinthető a gyűjtemény egy része a Hadtörténeti Intézet és Múzeum kiállítótermeiben. Ezen időszakokat leszámítva a gyűjtemény az intézmény raktáraiban bedobozolva várja, hogy csipkerózsika álmából felébredszék. A tengerentúl nagy nehézségek árán összegyűjtött, majd a hazába visszaszállított gyűjtemény számára az intézmény illetékesei mai napig sem szereztek állandó kiállítási lehetőséget.

Minden rosszban van azonban valami jó is. A háború előtti és a háború utáni csendőrség-történeti gyűjtemények szomorú sorsa arra ösztönözte a témakör iránt érdeklődőket, hogy újabb gyűjteményeket hozzanak létre. Így alakult ki néhány kisebb magángyűjtemény mellett a dr. LÓRÁNT Csaba féle csendőrség-történeti gyűjtemény, amely alapvetően egyenruhákból és személyi felszerelési tárgyakból áll. Ma Magyarországon a Magyar Királyi Csendőrség témakörében valószínűleg ez a leg gazdagabb gyűjtemény, amely azonban a nagyközönség számára nem látogatható. A gyűjtemény tulajdonosa barátai és ismerősei számára teszi csupán lehetővé a gyűjtemény megtekinthetőségét térítésmentes formában. A hazai magángyűjtemények mellett létrejött egy másik csendőrség-történeti gyűjtemény is, az amerikai kontinensen, ugyancsak több évtizedes gyűjtő munka eredményeként. E gyűjtemény tulajdonosa vitéz KÖRÖSSY Zoltán, a Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösség — mely társadalmi szervezetből a néhai Magyar Királyi Csendőrség tagjai már kihaltak, így a tagságot a csendőrök leszármazottai és a téma iránt érdeklődők alkotják — központi vezetője. Gyűjteménye a társadalmi szervezet honlapján virtuális formában tekinthető meg, a www.csendor.com címen. A KÖRÖSSY-féle gyűjtemény leghasznosabb darabjai minden bizonnyal nem is tárgyi, hanem a nyomtatott emlékek. E honlapon térítésmentesen elérhetők bárki által, bármikor a testület-történeti nyomtatott emlékek.

Ennek pedig azért van jelentősége, mert a magyar pártállam időszakában a testülettel kapcsolatos kiadványokból — közlönyök, szabályzatok, tankönyvek, testületi folyóiratok — csupán néhány példányt hagytak meg, amelyeket szétszórva helyeztek el az ország közgyűjteményeiben. Abban az esetben tehát, ha valaki nem szeretné bejárni csonka Magyarországot a csendőrség-történeti írott emlékek megismerése céljából, akkor csak ezt a – másik kontinensen működtetett – honlapot kell célba vennie.

A csendőrség-történeti gyűjtemények sorsa kapcsán óhatatlanul felmerül néhány kérdés:

- Hogyan lehetséges, hogy a rendszerváltás után 1/4 évszázaddal még mindig a pártállami fortélyos félelem tartja sakkban az emberek gondolatait és tetteit?

- Hová tűnt a magyar állam szerepe nemzeti múltunk írott és tárgyi emlékeinek objektív történelemszemléleten nyugvó megőrzése, feldolgozása és bemutatása tekintetében?

- Azokat, akiknek a rosszindulata vagy nemtörődomsége miatt nemzeti múltunk ezen szeletének tárgyi emlékei nem kerülhettek bemutatásra, miért nem vonta és vonja senki felelősségre?

- Miért tűrik az illetékesek, hogy a XIX-XX. századi polgári magyar állam legeredményesebb rendvédelmi szervezetének a történetét, tapasztalatait és tanulságait bemutató gyűjtemények ne kerüljenek a látogatók szeme elé?

- Vajon kijelenthető-e, hogy a „Hármas T” már végleg eltűnt, amikor negatív hatásai még mindig mérgezik napjainkat?

2015. X. 10.